

prof. dr hab. Przemysław Dąbrowski
Instytut Prawa i Administracji
Uniwersytet Pomorski w Słupsku

Słupsk, 27 VII 2023 r.

Recenzja osiągnięć naukowych dr. Karola Piotra Siemaszki w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

Zadaniem recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych jest całościowa ocena dorobku naukowego Kandydata, w oparciu o kryteria wskazane w art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t. j. Dz.U. z 2023, poz. 742), a główny nacisk w recenzji powinien być położony na osiągnięcia naukowe, wskazane przez Habilitanta. W przypadku postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w **dziedzinie nauk społecznych dyscyplinie nauki prawne** dr. Karola Siemaszki chodzi o jego monografię, zatytułowaną: *Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych na tzw. Ziemiach Odzyskanych w świetle orzecznictwa sądów okręgowych w Zielonej Górze i Głogowie z siedzibą w Nowej Soli w latach 1945-1950*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2022, ss. 380, a także jego pozostałe osiągnięcia naukowe.

Na wstępie należy zaznaczyć, że sfera aktywności naukowej Kandydata, zamyka się w trzech, najważniejszych polach badawczych, to jest: 1) prawo karne na ziemiach polskich w XX wieku; 2) działalność Rządu RP na emigracji; 3) ustrój Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1918-1939.

I. Sylwetka zawodowa Kandydata

Pan Karol Siemaszko ukończył I Liceum Ogólnokształcące im. Edwarda Dembowskiego w Zielonej Górze. Tytuł zawodowy magistra prawa uzyskał w 2009 roku na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Po czterech latach, na podstawie obronionej z wyróżnieniem – na krakowskiej *Alma Mater* – dysertacji doktorskiej: *Tzw. Mały Kodeks Karny z dnia 13 czerwca 1946 roku w świetle orzecznictwa Sądu Okręgowego w Krakowie w latach 1946-1950* (promotorka: prof. dr hab. Dorota Malec, recenzenci: prof. dr hab. Adam Lityński i dr hab. Zdzisław Zarzycki), otrzymał stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa.

W latach 2017-2021 dr Siemaszko był zatrudniony na stanowisku adiunkta na Wydziale Administracji i Bezpieczeństwa Narodowego Akademii im. Jakuba Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim, zaś od 1 października 2021 roku związany jest – jako adiunkt – z Katedrą Prawa Karnego Wydziału Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

II. Ocena merytoryczna osiągnięć naukowych i pozostałego dorobku naukowego

Na wstępie należy zauważyć, że zadaniem recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego nie jest ponowna recenzja wskazanego osiągnięcia naukowego i tym samym dublowanie etapu z procesu wydawniczego, a wskazanie czy owe osiągnięcie naukowe, wraz z pozostałymi, *stanowi znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny*, w tym przypadku dyscypliny nauki prawne.

Najważniejszym osiągnięciem naukowym, mieszczącym się w obszarze pierwszego kręgu zainteresowań badawczych Kandydata: prawo karne na ziemiach polskich w XX wieku, jest monografia jego autorstwa, pod tytułem: *Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych na tzw. Ziemiach Odzyskanych w świetle orzecznictwa sądów okręgowych w Zielonej Górze i Głogowie z siedzibą w Nowej Soli w latach 1945-1950*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz

2022. Recenzentami wydawniczymi byli: prof. dr hab. Danuta Janicka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) i prof. dr hab. Adam Lityński (Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu). Swoistym dopełnieniem powyższej monografii, w mojej ocenie, są inne artykuły Kandydata opublikowane wcześniej, poświęcone analizowanej tematyce, a przede wszystkim: *Trudne początki. Organizacja Sądu Okręgowego w Zielonej Górze w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej*, „Czasopismo Prawno – Historyczne”, r. 2016, t. LXVIII, z. 2; *Ogłędziny z udziałem biegłego lekarza w świetle ustawodawstwa państw zaborczych i polskiego kodeksu postępowania karnego z 1928 roku* [w:] *O zdrowiu w Polsce w XX wieku*, [red.] H. Lisiak, K. Prętki, A. Żok, Poznań 2017; *Sąd i Socjalizm. Polityczne motywy uzasadnień wybranych wyroków sądów okręgowych w latach 1945-1950* [w:] *Utopie społeczne i estetyczne w XIX i XX wieku. Zbiór studiów* [red.] J. Farysej, K. Siemaszko, Kraków 2017; *Akta polskich sądów okręgowych jako źródła do badań nad przestępczością powojenną (1945–1950) na wybranych przykładach*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa”, r. 2020, t. 13, z. 1; *W prowincjonalnym mieście na ziemiach zachodnich. O Prokuraturze Sądu Okręgowego w Głogowie z siedzibą w Nowej Soli (1945–1950)*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa”, r. 2021, z. 2.

Praca dr. Siemaszki – *Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych na tzw. Ziemiach Odzyskanych w świetle orzecznictwa sądów okręgowych w Zielonej Górze i Głogowie z siedzibą w Nowej Soli w latach 1945-1950* – dotyczy niezwykle ważnego zagadnienia w historii państwa polskiego, to jest tematyki tak zwanych Ziemi Odzyskanych. Kształtujące się na tych obszarach stosunki społeczno-polityczne i prawne, wymagały organizacji na nowo nie li tylko struktur administracyjnych, prawnych, ale także wymiaru sprawiedliwości. Szereg zagadnień ustrojowo-prawnych doczekało się już osobnych i rzetelnych prac, jednakże do tej pory nikt holistycznie nie zajmował się kwestią orzecznictwa w sprawach karnych sądów działających na tak zwanych Ziemiach Odzyskanych po zakończeniu II wojny światowej. Lukę tę bez wątpienia wypełnia monografia dr. Siemaszki.

Kandydat skupił się na przeanalizowaniu orzeczeń sądowych ze spraw karnych podlegających pod kodeks karny z 1932 roku, a wydawanych przez Sąd Okręgowy w Zielonej Górze i Sąd Okręgowy w Głogowie z siedzibą w Nowej Soli. Sądy te funkcjonowały od II połowy 1945 roku do 31 grudnia 1950 roku. W swojej monografii, Kandydat skoncentrował się na przestępstwach, których akta spraw zachowały się w zbiorach archiwalnych Archiwum Państwowego w Zielonej Górze (61 jednostek), to jest: nierządu (z nieletnim i zgwałcenie), przeciwko życiu i zdrowiu (zabójstwo, zabójstwo w afekcie, dzieciobójstwo, aborcja, bardzo ciężki i ciężki uszczerbek na zdrowiu, a także pobicie i bójka), przeciwko mieniu (kradzież, rozbój, kradzież rozbójnicza i przywłaszczenie), urzędnicze (głównie przeciwko mieniu) oraz związane ze spowodowaniem niebezpieczeństwa powszechnego (spowodowania niebezpieczeństwa pożaru i katastrofy w komunikacji lądowej).

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że w poszczególnych rozdziałach Autor zastosował mało wykorzystywaną w naukach prawnych metodę statystyczną, w kontekście takich kwestii jak: wiek i płeć sprawców oraz wymiar i rodzaj orzekanych kar. Ciekawym ujęciem, równie rzadko pojawiającym się w pracach z zakresu historii prawa i ustroju, jest przedstawienie w każdym z rozdziałów traktujących o typach czynów zabronionych również poglądów doktryny, a więc zagadnień z zakresu myśli prawniczej i prawnej.

Należy zgodzić się z głównymi wnioskami dr. Siemaszki, że w kontekście przestępstw urzędniczych, dokonywano rozszerzającej interpretacji ich znamion, a ponadto, że orzecznictwo Sądu Okręgowego w Zielonej Górze i Sądu Okręgowego w Głogowie z siedzibą w Nowej Soli w w/w kategorii spraw nie odbiegało zasadniczo od orzeczeń wydawanych przez sądy na pozostałych obszarach państwa polskiego.

Pragę także podkreślić, że Kandydat w pracy nad swoim głównym osiągnięciem przeprowadził rzetelną kwerendę archiwalno-biblioteczną, korzystając z pokaźnych zbiorów i jednostek (Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Archiwum Państwowe w Poznaniu, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

w Warszawie, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej oddział w Poznaniu i Archiwum Akt Nowych). W mojej opinii tylko taka forma pracy badawczej jest w stanie doprowadzić do wysuwania wnikliwych wniosków i nazwania danych odkryć oryginalnymi. W ostatnim czasie bowiem, coraz częściej widoczna jest w naukach historycznoprawnych tendencja do pracy jedynie na opracowaniach, a to w działalności naukowej nie powinno mieć miejsca.

Główne osiągnięcie naukowe Kandydata oceniam bardzo wysoko. Wypełnia on bowiem istniejącą do tego momentu lukę badawczą, wstawiając w jej miejsce solidną warstwę z zakresu historii prawa i ustroju. Tym samym omawiana monografia ma charakter wybitnej i oryginalnej.

Na pierwsze pole badawcze dr. Siemaszki składają się też inne jego osiągnięcia naukowe. Jest to monografia, stanowiąca uzupełnienie i rozszerzenie rozprawy doktorskiej, wydana w 2015 roku, a zatytułowana: *W trudnym okresie odbudowy państwa. Tak zwany mały kodeks karny w świetle orzecznictwa Sądu Okręgowego w Krakowie w latach 1946 – 1950*, Wyd. IPN, Warszawa 2015. To również solidna pozycja naukowa, oparta na rzetelnych materiałach archiwalnych Archiwum Narodowego w Krakowie, aktach prawnych i orzecznictwie sądowym, wnosząca szereg nowych treści do historii prawa karnego w Polsce. Dodatkowo, Kandydat opublikował we wskazanym obszarze, na łamach prestiżowych czasopism 6 artykułów naukowych (szczególną uwagę, w kontekście tekstu: D. Szpoper, P. Dąbrowski, *Postępowanie karne przeciwko Stanisławowi Cywińskiemu i Aleksandrowi Zwierzyńskiemu – sprawa zamknięcia „Dziennika Wileńskiego” 17 lutego 1938 roku*, [w:] „Gdańskie Studia Prawnicze. Zagadnienia prawa karnego”, pod red. J. Warylewskiego, t. XIX, Gdańsk 2008, należy zwrócić uwagę na interesującą publikację Kandydata: *Ochrona dobrego imienia Józefa Piłsudskiego w świetle przepisów prawa karnego oraz w praktyce sądowej w okresie II Rzeczypospolitej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne”, r. 2018, t. LXX, z. 2), a także był kierownikiem zewnętrznego projektu badawczego NCN (preludium 5) pod tytułem: *Przestępczość na Ziemiach Odzyskanych w latach 1945-1950 w świetle orzecznictwa*

Sądów Okręgowych w Zielonej Górze, Głogowie z siedzibą w Nowej Soli i Gorzowie Wielkopolskim.

Drugi obszar badawczy Kandydata związany jest z działalnością Rządu RP na emigracji. Tematyce tej dr Siemaszko poświęcił trzecią monografię, pod tytułem: *Sąd Obywatelski w Londynie. Organizacja i orzecznictwo*, Wyd. Rys, Poznań 2013. Książka została oparta na materiałach archiwalnych zdeponowanych w: Instytucie Polskim i Muzeum im. gen. W. Sikorskiego w Londynie (Zespół Archiwalny Rady Ministrów, Zespół Rady Narodowej i Zespół Sądy Obywatelskiego w Londynie) oraz Instytucie Piłsudskiego w Nowym Jorku (Zespół Rządu Polskiego na emigracji). Dotyczy ona organizacji, obsady personalnej oraz orzecznictwa polskiego Sądu Obywatelskiego w Londynie, utworzonego na mocy *dekretu Prezydenta RP z dnia 8 września 1950 roku o sądach obywatelskich na Obczyźnie* (Dz. U. RP z 1950 r. Nr 3, poz. 2), a orzekającego do 1954 roku. W Wydziale Ogólnym, w kontekście zachowanych materiałów, wyrokowano w sprawach o naruszenie czci, naruszenie norm etyki obywatelskiej i o rehabilitację, zaś w Wydziale Cywilnym w sprawach o: zapłatę i wydanie rzeczy. Książka dr. Siemaszki wypełnia kolejną lukę badawczą w przestrzeni, która nie była do tego momentu w ogóle eksplorowana.

W ramach tematyki emigracyjnej, dr Siemaszko opublikował ponadto dwa teksty oraz wyniki swoich badań przedstawił na konferencjach naukowych w formie referatów: *Polskie Sądownictwo na emigracji w latach 1939–1990 na przykładzie Sądu Obywatelskiego na Węgrzech oraz Sądu Obywatelskiego w Londynie i Pośród wzajemnych sporów. Obraz polskiej inteligencji na emigracji po 1945 r. w świetle akt Sądu Obywatelskiego w Londynie.*

Trzeci, ostatni obszar badawczy Kandydata obejmuje ustrój Rzeczypospolitej Polskiej w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Względem pozostałych, wypada jednak dość skromnie. Dr Siemaszko swoje zainteresowania naukowe skoncentrował na instytucji zastępcy senatora, wprowadzonej ustawą z dnia 8 lipca 1935 r – Ordynacja wyborcza do Senatu (Dz. U. RP z 1935, Nr 47, poz. 320). W tym zakresie opublikował

dwa teksty: *Matylda Chorzelska (1892-1943). Farmaceutka, żołnierka, zastępca senatora*, „Przegląd Sejmowy”, r. 2019, nr 4 i *Instytucja zastępcy senatora w latach 1935-1939*, „Przegląd Sejmowy”, r. 2019, nr 3, jak i również wystąpił na konferencjach naukowych: *Zastępca senatora (1935-1939) Wstęp do badań biograficznych i Kobiety w ostatnim senacie II Rzeczypospolitej*.

Dokonując dalszej analizy dorobku naukowego Kandydata, warto wskazać, że na podstawie bazy *Google Scholar* dane bibliometryczne kształtują się następująco: cytowania: 34, h-indeks: 3. Dr Siemaszko opublikował łącznie: 3 monografie, 16 rozdziałów w monografiach wieloautorskich, 33 artykuły w czasopismach naukowych, w tak znaczących jak „Czasopismo Prawno-Historyczne” czy „Przegląd Sejmowy”, a także redagował 7 monografii. Ilościowo jak i jakościowo jest to dorobek **imponujący**.

Dr Siemaszko brał także udział w realizacji trzech projektów badawczych jako wykonawca, w tym jednego finansowanego w ramach konkursu NCN. Kandydat uczestniczył w 35. międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych, na których wygłaszał referaty (w języku polskim i angielskim). Ponadto, był członkiem lub przewodniczącym komitetów organizacyjnych konferencji naukowych o zasięgu krajowym. Dr Siemaszko jest też członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (był zastępcą głównego redaktora wydawnictw-członka zarządu, przewodniczącym komisji rewizyjnej, a obecnie jest członkiem komisji rewizyjnej). Odbył staże naukowe w Poznaniu, Kownie i Wilnie. Recenzował artykuły naukowe do polskich i zagranicznych czasopism oraz monografii: D. Koteluk, *Ksiądz Ignacy Zoń (1915-1967). Droga orędownika niepodległości Polski do stalinowskiego więzienia*, Wyd. Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Zielona Góra 2022.

Dorobek naukowy (w tym osiągnięcia naukowe) doktora Siemaszki w znaczny sposób przyczyniają się do rozwoju dyscypliny naukowej: nauki prawne. Jego badania naukowe oraz ustalenia mają charakter **oryginalnych i bardzo wartościowych**. Strona merytoryczna ocenianych osiągnięć naukowych nie budzi jakichkolwiek uwag czy wątpliwości. Z całym przekonaniem można uznać Kandydata za dojrzałego naukowca,

nie tylko z obszaru nauk historycznoprawnych, ale także posiadającego ogromną wiedzę w różnych gałęziach prawa oraz w historii.

II. Ocena formalna osiągnięć naukowych

W swoich publikacjach oraz monografiach naukowych, dr Siemaszko wykorzystuje bardzo cenny materiał źródłowy, znajdujący się w bibliotekach, archiwach w Polsce i za granicą. Kandydat wielokrotnie sięga do mało znanych w literaturze przedmiotu dokumentów, z których wydobywa wyjątkowo interesujące treści i tworzy z nich świetną syntezę. Przeprowadzona selekcja jest rzetelna, drobiazgowa i świadczy o solidnym warsztacie naukowym Habilitanta.

III. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego

Kandydat prowadzi seminaria licencjackie i magisterskie, a także zajęcia na studiach podyplomowych (w języku polskim i angielskim). Prowadzi(ł) zajęcia dydaktyczne (ćwiczenia, wykłady i konserwatoria) z takich przedmiotów jak: historia administracji, historia przestępczości, historia prawa karnego Polski Ludowej, wpływanie na opinię publiczną. Cenzura. Propaganda. Socjotechnika, współczesne systemy polityczne i prawne, współczesny konstytucjonalizm, prawne podstawy resocjalizacji, zasady naczelné konstytucji, bezpieczeństwo prawne jednostki, polityka karna, historia bezpieczeństwa publicznego, historia państwa i prawa polskiego, podstawy prawoznawstwa, podstawy wiedzy o państwie i prawie, zbrodnie nazistowskie i komunistyczne, zapobieganie przestępczości.

W zakresie popularyzacji nauki, dr Siemaszko organizował debaty i webinaria. Brał udział w seminarium naukowym oraz wygłosił wykład zatytułowany: *W trosce o interesy Państwa Polskiego, czyli poznaniacy i mały kodeks karny*.

Kandydat ma także pokaźny dorobek organizacyjny. W okresie zatrudnienia na Wydziale Administracji i Bezpieczeństwa Narodowego Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim był sekretarzem Wydziałowego Zespołu Jakości Kształcenia i członkiem Wydziałowego Zespołu ds. Programów Studiów dla kierunku kryminologia stosowana. Brał też udział w przygotowaniu dokumentacji związanej z uruchomieniem kierunku kryminologia. Na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy natomiast, pełni funkcję opiekuna roku na kierunku prawo i Pełnomocnika Dyrektora Instytutu ds. kierunku prawo.

IV. Konkluzja

Uwzględniając całość dorobku naukowego (w tym osiągnięcia naukowe), dydaktycznego, popularyzacyjnego, organizacyjnego, mogę z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że spełnia on wszystkie przesłanki ustawowe w kontekście starań Kandydata o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne (art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, t. j. Dz.U. z 2023, poz. 742).

Wskazana przez dr. Siemszakę monografia: *Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych na tzw. Ziemiach Odzyskanych w świetle orzecznictwa sądów okręgowych w Zielonej Górze i Głogowie z siedzibą w Nowej Soli w latach 1945-1950*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2022, jest istotnym i oryginalnym osiągnięciem naukowym oraz stanowi, wraz z pozostałym dorobkiem naukowym, „znaczący wkład autora w rozwój [...] dyscypliny naukowej” – nauki prawne. Kandydat wykazuje się także aktywnością naukową, która ma ogromny wpływ na rozwój nauk historycznoprawnych.

Wobec powyższego, wnoszę o podjęcie kolejnych etapów w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne dr. Karolowi Siemaszce.

P. Dłuski